

דקדוקי קריאה בפרשת בלק בהפטרה ובראשון של פניחם

כב ג כִּי רַב-הָיָא: טעם מונח בתיבת כִּי בלבד, אין

לצורך לה את התיבה רַב הבאה אחריה

כב ד אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה: טעם טפחא בתיבת אֶת

כב ה פְּתוּרָה: הטעמה בת"ו, במלעיל

כב ו וַעֲתָה: הקורא את העי"ן כמו אל"ף משנה את

משמעות הכתוב. אָרֶה-לִּי: העמדה קלה באל"ף,

ולהוציא מכל ספק האל"ף בקמץ רחב¹. וַאֲגַרְשֶׁנוּ:

הרי"ש בשווא נע ולא בחטף

כב ח וַהֲשַׁבְתִּי: מלרע

כב יא קָבֶה-לִּי: העמדה קלה בקו"ף, הקו"ף בקמץ

רחב ראה הערה על פס' ו ובניגוד לכך יג.

כב יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם: יש לשים לב

לטעמים בפסוק זה, רבים הקוראים המתבלבלים

וקוראים מרכא-טפחא כבר בתחילתו. הדבר נובע

מכך שהאתנח², קוטע את דברי הבורא אל בלעם

באמצע ומחלק את הדיבור לשניים: לֹא תִלְדַּךְ

עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת-הָעָם

כב יג עליית שני

כב טז וַיֹּאמְרוּ לוֹ: טעם נסוג אחור ליו"ד

כב יז אַעֲשֶׂה: נחץ באל"ף (העמדה קלה) למנוע

הבלעת העי"ן החטופה; קָבֶה-לִּי: מוקפות וגעיא

בקו"ף ולא מונח, ובקמץ רחב כמו בפסוק יא.

כב כא עליית שלישי

כב כב וַיַּחַר-אַף: העמדה קלה ביו"ד מפני הגעיה

שם, כן הדבר גם בהמשך

כב כח כִּי הִפְתִּינִי: הת"ו בפתח

כב ל הַהִסְכֵּן: געיה תחת הה"א הראשונה

כב לו כִּי בָא: טעם מונח גם בתיבה כִּי, המילים אינן מוקפות

כב לז הָאֲמָנָם: בטעם זקף קטן

כב לח הִנֵּה-בָאתִי: געיה בה"א הראשונה

כב לט עליית רביעי

כב ג יִקְרָה: הרי"ש בצירי

כב ז מִהֲרִי-קָדָם: הגעיה במ"ם ולא בה"א. לכן, ועל

אף הקושי, הרי"ש הראשונה בשווא נח

כב ט הֵן-עָם: המילים מוקפות, ולכן הה"א בסגול, כן

הדבר גם בפסוק כד

כב יג עליית חמישי

כב יז וְקָבֵנוּ-לִי: הקו"ף בקמץ קטן

כב טו אֶקְרָה כָּה: טעם נסוג אחור לקו"ף

כב יח וְשָׁמַע: השי"ן בשווא נע³, כשאר המקומות

בהם ישנו חטף באות שאינה גרונית אין הכוונה אלא

להורות על הנעת השווא

כב כא וַתִּרְוַעַת מֶלֶךְ: אין טעם נסוג אחור לרי"ש

כב כג לֹא-נָחַשׁ: במלעיל. מֵה-פָּעַל אֶל: הטעם

בפ"א⁴

כב כד וַכֹּאֲרִי: הכ"ף בפתח וכן הדבר בהמשך כד ט.

כב עד-יֹאכַל טָרֶף: טעם נסוג אחור ליו"ד

כב כה תִּקְבְּנוּ: הקו"ף בחטף קמץ

כב כז עליית ששי

כב כח וְקָבֵנוּ: במלעיל

כב ג שְׁתֵּם הָעֵין: שי"ן ימנית

כב ו כֹּאֲהָלִים: הכ"ף בפתח והאלף אחריה בחטף

פתח, יש להיזהר לא להבליע את האל"ף וה"א

הגרוניות

³ על פי תוכנת הכתר, השי"ן בחטף פתח, כן הדבר גם בתורה קדומה שמוסיף על כך בחלק הדקדוק שכך הוא הדבר 'לתפארת הקריאה'. ככלל, תנועה חטופה הבאה באות שאינה גרונית לרוב היא נקראת כשווא נע, והחטף אינו בא אלא על מנת לסמן את הנעת השווא.

⁴ לפי תוכנת הכתר. אך בתנ"ך קורן ועל פי תורה קדומה, הטפחא בעי"ן ולא בפ"א וכן הדבר בכל ספרי תימן. אנו הולכים לפי כ"י לניגוד ומהדורת ברויאר לפיהם הטעם בפ"א.

¹ הערה זו נראית מיותרת. משום מה יש קוראים בתורה בעלי "מסורות קריאה" משונות העושים כעולה על רוחם משיקולים דקדוקיים מוטעים ואף בלעדיהם! אולי הם מדמים לשופטים ה' כג אֲרוּ מִלֹּז אִמֶּל מֶלֶךְ ה' אֲרוּ אֲרוּ יִשְׁבִּיךָ שֵׁם הָאֵלִיךָ בְּחֹלָם. למרות הדמיון ההשוואה אינה נכונה. די אם נציין שאין קמץ חטוף (קטן) בהברה מוטעמת, ובנוסף לשיטתנו שהקמץ הזה יכול להיות רק בהברה סגורה (הברה המסתיימת בדגש או בשווא נח).
² הוסבר כמה פעמים שהפתיחה של הפסוק היא לפני האתנח. והאתנח חוצה את החלק העיקרי של הפסוק כלומר את דברי ה' אל בלעם

כד ז יזל-מִים: געיה ביר"ד. מִדְּלִי: הדל"ת בקמץ רחב ויש להאריך מעט בקריאתה, הלמ"ד בשווא נע. וִירָם: הוא"ו בשווא נע ובמלרע, הר"ש בחולם. וְתַנְשֵׁא: הוא"ו בשווא נע, הנר"ן בפתח והש"ן בדגש כד ט שֶׁכֶּב פֶּאֶרִי וְכִלְבִּיא מִי יְקִימֵנו: ההפסק במילה פֶּאֶרִי קטן לעומת ההפסק במילה וְכִלְבִּיא כלומר מִי יְקִימֵנו מוסב על שניהם. מְבַרְכֶּיךָ: הר"ש בשווא נע ולא בחטף, כן הדבר גם בהמשך וְאַרְרִיךְ

כד יא וְעִתָּה: יש להקפיד על קריאה נכונה של העי"ן, אחרת משבש את משמעות המקרא

כד יד עליית שביעי

כד יז מִיִּשְׂרָאֵל: המ"ם בחירק חסר, גם היר"ד אחריה בחירק חסר ובדגש חזק

כד יח עֲשֵׂה חֵיל: טעם נסוג אחור לעי"ן

כד יט וִירָד: הוא"ו בשווא נע. רי"ש ודל"ת בשווא נח

כד כב לִבְעַר קִיז: טעם נסוג אחור לבי"ת. תִּשְׁבֹּד: כ"ף סופית דגושה

כה ג וַיִּצְמַד: במלעיל

כה ד וישב: הוא"ו בשווא נע, הש"ן בחולם ובמלרע

כה ז מפטיר

פִּינְחָס: הנר"ן בשווא נע אחרי חירק מלא וכן הדבר בכל מקום

הפטרת בלק, מיכה ה-ו:

ה ו יִיחַל: יר"ד ראשונה בשווא נע, יר"ד שנייה בפתח ה ט וְהֶאֱבַדְתִּי: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף החטופה ה יא יִהְיוּ-לָךְ: געיה ביר"ד הראשונה

ו א וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת: יש להקפיד על הפרדת התיבות למי שאינו מבחין בקריאתו בין קמץ לפתח

ו ב מוֹסְדֵי אֶרֶץ: טעם נסוג אחור למ"ם, הסמ"ך בשווא נע

ו ג עֲנֵה בִי: עֲנֵה במרכא והבי"ת אחריה רפויה⁵

ו ה זָכַר-נָא: הכ"ף בקמץ קטן לִמְעַן: בזקף גדול⁶

ו ז בְּרַבְבוֹת: געיה ברי"ש והבי"ת הראשונה בשווא נע. נְחִלִי-שֶׁמֶן: העמדה קלה בנר"ן

ו ח וְאַהֲבַת חֶסֶד: הטעם נסוג לאל"ף

ראשון של פינחס

כה יא בְּקִנְאוֹ: הנר"ן רפויה בשווא נח, עם זאת יש להשמיע האל"ף, לא – בְּקִנּוּ. וכן בְּקִנְאוֹתִי: ולא – בְּקִינָתִי

כה יב שְׁלוֹם: בחלק מספרי התורה הוא"ו של 'שלום' קטועה⁷

כה יג שני במנחת שבת

וְהִיְתָה לוֹ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה ודגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק, עם זאת היר"ד בשווא נע. לֹאֲלֵהֶיו: האל"ף כלל אינה נשמעת

כה טו רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית-אֶבֶר בְּמִדְיָן הוּא: אין להתעכב על אֶבֶר, ויש להאיץ מעט את קריאת התיבה בְּמִדְיָן להסמיכה לתיבה שלפניה שהרי הטפחא היא כאן המפסיק העיקרי

כה טז שלישי במנחת שבת

כה יח כִּי צִרְרִים: תיבת כִּי במונח ואיננה מוקפת לזו שלאחריה. עַל-דִּבְרֵי-פִּעְוֹר: גם כאן וגם בהמשך הפסוק דִּבְרֵי- במקף ולא במונח; הַמֶּכָּה בטעם מרכא, בְּיוֹם-הַמִּגְפָּה הבי"ת רפה

כו ג בְּעֶרְבָת: געיה בעי"ן והרי"ש בשווא נח

⁵ כן הוא בבן אשר (כא"צ) לנינגרד קהיר וששון וכן הוא בתנ"ך ירושלים תשי"ג ובתיקון ההפטרות של פלדהיים אל נכון. למרבה הצער המדקדק בן זאב לפני כמאתיים שנה הגיה והפך את המרכא לטפחא והדגיש את הרפה. במצודתו נלכדו תנ"ך לטריס, היידנהיים, ותנ"ך קורן, בעקבותיהם כמה תיקוני קוראים.

⁶ כן הוא במדויקים, כולל ירושלים תשי"ג ולנינגרד

⁷ קטיעה זו אינה משנה את הקריאה, אבל הקורא (או העולה) עלול לפסול את הספר בטעות...